

Prie kairės suolų eilės guli Denis, kaip visada apsilkęs reklamiais marškinėliais, džinsais, pirktais prekybos centre, ir apsia-
vęs neužrištais sportbačiais. Denis yra iš Ugandos. Jis sakėsi esąs
septyniolikos, bet atrodo kaip nutukęs dvidešimt penkerių metų
vyras. Jis mokosi gimnazijoje, pasirinkęs technologijų profilio pro-
gramą, o gyvena Solentunoje*, bendro gyvenimo namuose, kurie
įsteigti tokiems kaip jis. Šalia jo ant šono pargriuvęs Samiras. Mes
su juo lankome tą pačią klasę, nes jam pavyko patekti į specialiąją
tarptautinės ekonomikos ir visuomenės mokslo grupę.

Ant mokytojo stalo guli Kristeris — klasės auklėtojas, kuris
įsivaizduoja gyvenąs tam, kad patobulintų šį pasaulį. Ant Kriste-
rio kelnių laša kava. Amanda sėdi vos už dviejų metrų, po langu,
priblokšta prie radiatoriaus. Prieš kelias minutes ji puikavosi kaš-
myru, baltuoju auksu ir sandalais. Vasaros pradžios saulėje vis dar
žybsi deimantiniai auskarai, kuriuos ji gavo mūsų konfirmacijos
proga. Dabar būtų galima pagalvoti, kad mergina išsipurvinusi. Aš
sėdžiu ant grindų klasės viduryje. Man ant kelių guli Sebastianas,
Klaso Fagermano, turtingiausio Švedijos vyro, sūnus.

Šie žmonės nedera tarpusavyje. Tokie kaip mes dažniausiai
nebendrauja. Na, nebent metro stotelėje per taksistų streiką arba
traukinio restorane, bet ne mokyklos klasėje.

* Stokholmo priemiestis, kurio nemaža gyventojų dalis — imigrantai. (Vertėjos pas-
taba.)

Dvokia supuvusiais kiaušiniai. Tvyro pilki, dukslūs parako dūmai. Visi nušauti, išskyrus mane. Man viso labo atsirado mėlynė.

Bylos B 147 66 svarstymo posėdis

Prokurorė ir kiti prieš Mariją Norberg

Pirma teismo proceso savaitė, pirmadienis

1.

Pirmą kartą pamačiusi teismą iš vidaus nusivyliau. Tada lankėmės su klase per edukacinę išvyką. Savaiame suprantama, aš žinojau, kad teisėjai nebus kokie ten sukumpę seniai su garbanotais perukais ir ilgais apsiaustais ir kad kaltinamasis — ne koks nors apsiputojęs, oranžiniais drabužiais apvilktas ir grandinėmis surakintas beprotis. Vis dėlto. Teismas buvo panašus ir į sveikatos priežiūros įstaigą, ir į konferencijų centrą. Ten nuvykome autobusu, kuriame kvepėjo kramtomąja guma ir atsidavė kojų prakaitu. Kaltinamasis turėjo pleiskanų. Jo kelnės buvo su kantu. Vyras buvo kaltinamas sukčiavęs mokesčių srityje. Neskaičiuojant mūsų klasės (ir, žinoma, Kristerio), ten dalyvavo tik keturi klausytojai, bet buvo tiek mažai sėdimų vietų, kad Kristeriui teko atsinešti kėdę iš koridoriaus.

Šiandien viskas kitaip. Mes sėdime didžiausioje Švedijos teismo posėdžių salėje. Čia teisėjai įsitaisę ant tamsių raudonmedžio krėslų su aukštomis, aksomu aptrauktomis atkaltėmis. Viduriniojo krėslo atkaltė aukštesnė nei kitų. Tai vyriausiojo teisėjo, vadinamo teismo posėdžio pirmininku, vieta. Priešais jį ant stalo guli plaktukas, oda aptraukta rankena. Prie kiekvienos vietos kyšo siauri mikrofonai. Sienų plokštės, regis, ažuolinės, bus kelių šimtų metų senumo — teigiama prasme. Ant grindų tarp eilių patiestas tamsiai raudonas kilimas.

Man niekada nepatiko būti žiūrovų akivaizdoje. Niekada nenorėjau tapti kalėdinio choro soliste ar dalyvauti talentų konkur-

suose. O čia — pilnutėlė salė ir visi susirinko dėl manęs, nes aš esu pagrindinė atrakcija.

Šalia manęs sėdi mano advokatai iš kontoros „Sanderis ir Lastadijus“. Žinau, kad toks pavadinimas asocijuojasi su antikvariatu, po kurį slankioja du suprakaitavę „žydrūnai“ su šilkiniais chalatais ir monokliais ir pasišviesdami žibalinėmis lempomis šluosto dulkes nuo apipelijusių knygų ir gyvūnų iškamšų. Tačiau ši advokatų kontora, kurios specializacija — baudžiamosios bylos, yra pati geriausia Švedijoje. Eilinius nusikaltėlius gina koks nors vienas nustekentas viešasis gynėjas, o mano viešąjį gynėją supa visas štabas entuziastingų kostiumuotų *wannabe** klerkų, kurie iki vėlumos triūsia prabangiame biure prie Šepsbruno tilto, kiekvienas turi bent po du mobiliuosius telefonus ir visi — išskyrus patį Sanderį — jaučiasi taip, lyg dalyvautų amerikietišrame televizijos seriale, kuriame visi šlamščia kinų maistą iš popierinių dėžučių, nutaisę miną „aš toks užimtas ir svarbus“. Nė vienas iš dvidešimt dviejų „Sanderio ir Lastadijus“ kontoros darbuotojų nėra Lastadijus. Šios pavardės savininkas miręs. Galbūt nuo širdies infarkto, demonstruodamas „koks aš užimtas ir svarbus“.

Šiandien dalyvauja trys mano advokatai: garsenybė Pederis Sanderis ir du jo kolegos. Vienos iš jų, jauniausios, bjauri šukuosena ir ji turi skylę nosyje, nors nėra įsivėrusi jokio auskaro. Gali būti, kad Sanderis jai neleidžia („tuoj pat išsisek tą šiukšlę“). Vadinu ją Ferdinandu. Ferdinandas mano, kad žodis „liberalas“ yra keiksmazodis, o atominė energija — mirtinai pavojinga. Ji nešioja atgrasius akinius, nes mano, kad tai demonstruoja, jog ji yra perpratusi lyčių galios tvarką. Niekina mane, nes mano, kad esu kalta dėl kapitalizmo. Iš pradžių, kai susitikome, ji elgėsi su mani-

* (*Angl.*) pozuotojas, pamėgdžiotojas.

mi tarsi su išprotėjusia mados tinklaraštininke, sėdinčia lėktuve ir laikančia granatą su ištrauktu žiedu. „*Taip taip!* — sakė ji, nedrįsdama pažvelgti į mane. — *Taip taip! Nesijaudink. Mes esame čia, kad padėtume tau.*“ Lyg aš būčiau grasinusi visus susprogdinti, jei man tuoj pat neatneš biodinamiškai užaugintų pomidorų sulčių be ledukų.

Antras padėjėjas — maždaug keturiasdešimtmetis vyrukas su išsipūtusiu pilvu ir apvaliu tarsi blynas veidu. Jis nutaiso tokią šypsena, tarsi norėtų pasakyti: „Namuose turiu filmų, kuriuos saugau užrakintoje spintoje, išrikiavęs pagal abėcėlę.“ Jo blynas lyg apkramtytas. Tėtis dažnai sako, kad negalima pasitikėti žmogumi be šukuosenos. Greičiausiai jis ne pats tai sugalvojo, o išgirdo žiūrėdamas kokį nors filmą. Mano tėčiui labai patinka vartoti trumpus sąmojus iš filmų.

Per pirmą susitikimą Blynas įsmeigė akis žemiau mano raktikaulio, įtraukė savo storą liežuvį ir susižavėjęs sušvokštė: „Vaikeli, kaip čia reikės dirbti, kai tu atrodai daug vyresnė nei septyniolikos.“ Jei šalia nebūtų buvę Sanderio, jis, ko gero, būtų šnopavęs arba varvinęs seiles taip, kad jos būtų lašėjusios ant per ankštos liemenės. Neturėjau jėgų priminti, kad man aštuoniolika.

Šiandien Blynas sėdi man iš kairės. Jis atsitempė portfelių ir lagaminą su ratukais, pilną segtuvų ir dokumentų. Segtuvus jis buvo jau ištraukęs ir išrikiavęs priešais ant stalo. Lagamine liko gulėti tik knyga „*Make Your Case — Winning is the Only Option*“* ir dantų šepetėlis, kyšantis iš vienos kišenėlės. Už manęs, pirmoje klausytojų eilėje, sėdi mama ir tėtis.

* (Angl.) Įrodyk savo tiesą: pergalė — vienintelis kelias.

Kai tada, prieš dvejus metus ir visą amžinybę, buvau toje edukacinėje išvykoje, mūsų klasę iš anksto paruošė, kad suprastume, „kaip viskas rimta ir kad galėtume susigaudyti“. Abejoju, ar mums tai padėjo. Bet išėjus iš teismo Kristeris pagyrė, esą mes „gerai elgėmės“. Jis nerimavo, jog imsime kikenti ir išsitrauksime savo mobiliuosius, žaisime žaidimus ar snūduriuosime nusvarinę galvas kaip kokie nuobodžiaujantys parlamentarai.

Prisimenu be galo rimtą Kristerio balsą, kai aiškino („Ei, klausykitės!“), kad teismas — ne juokai, juk sprendžiamas žmogaus likimas. Nekaltas esi tol, kol teismas nenusprendžia, kad esi kaltas. Jis tai pakartojo kelis kartus. Kristeriui kalbant Samiras atsilošė, ėmė sūpuotis su kėde ir linkčiojo galva lyg pritardamas: „Aš visiškai jus suprantu. Mūsų dažniai visiškai sutampa. Neturiu ko pridurti, nes viskas, ką sakote, yra taip protinga.“ Už tai jį mylėjo visi mokytojai.

Nekaltas esi tol, kol teismas nepasako, kad esi kaltas. Koks keistas teiginys. Arba visada buvai nekaltas, arba esi kažką padaręs. Juk teismas turi išsiaiškinti, kaip yra iš tikrųjų, o ne nutarti, kas yra tiesa? Tai, kad policija, prokuroras ir teisėjai nebuvo įvykio vietoje ir tiksliai nežino, kas ką padarė, negali reikšti, kad vėliau teismas viską sugalvos.

Prisimenu, kad Kristeriui taip ir pasakiau. Kad teismai amžinai klysta. Kad prievartautojai visą laiką paleidžiami. Kad nėra jokios prasmės pranešti apie seksualinę prievartą, net jei išprievartauja pusė pabėgėlių stovyklos, net jei tau tarp kojų sugrūda visą dėžę tuščių butelių. Mergina niekas niekada netiki. Bet tai nereiškia, kad to nebuvo ir kad prievartautojas to nepadarė.

„Tai ne taip paprasta“, — atsakė Kristeris.